

บทที่ ๔

แนวทางในการปลูกฝังความกตัญญูทเวทีต่อ บิดามารดาสำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบ้านหนองช้าง ตำบลเขาวุ้ง อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

การวิจัยแนวทางในการปลูกฝังความกตัญญูทเวทีต่อบิดามารดาของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบ้านหนองช้าง ตำบลเขาวุ้ง อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับ หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

๔.๑ การปลูกฝังความกตัญญูทเวทีต่อบิดามารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนบ้านหนองช้าง ตำบลเขาวุ้ง อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๔.๒ แนวทางการปลูกฝังความกตัญญูทเวทีต่อบิดามารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองช้าง ตำบลเขาวุ้ง อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๔.๓ แนวทางการปลูกฝังพฤติกรรมการปฏิบัติตนด้านความกตัญญูทเวทีต่อบิดามารดา
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองช้าง ตำบลเขาวุ้ง อำเภอธวัชบุรี จังหวัด
ร้อยเอ็ด

๔.๔ ผลการสัมภาษณ์นักเรียนที่ผ่านกิจกรรมแล้ว

๔.๑ การปลูกฝังความกตัญญูทเวทีต่อบิดามารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองช้าง ตำบลเขาวุ้ง อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ทฤษฎีการปลูกฝังความกตัญญูทเวที

จากการศึกษาแนวทางการปลูกฝังความกตัญญูทเวทีของนักเรียนที่พึงมีต่อบิดามารดา มีนักการศึกษาได้เสนอแนวทางการปลูกฝังความกตัญญูไว้ดังนี้

อ้อมเดือน สดมณีและคณะ ได้ศึกษาสภาพการจัดฝึกอบรมและการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย ในเชิงลึกจากองค์กรที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการฝึกอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ๒๐ แห่ง โดยได้รับทุนการวิจัยจากศูนย์ ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม พบว่าสภาพการจัดฝึกอบรมและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม แบ่งได้เป็น ๓ รูปแบบ คือ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านการปฏิบัติธรรม และการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านกระบวนการทักษะชีวิต มีรายละเอียดดังนี้

๑. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนผ่านกระบวนการเรียนรู้ จะเน้นทั้งความรู้ การปฏิบัติ และความตระหนักในความเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี โดยกิจกรรมจะหนัก เบาตามกลุ่มอายุผู้เข้าอบรม และใช้สื่อต่าง ๆ เข้ามาประกอบในการทำกิจกรรมอยู่เสมอ การจัดค่ายไม่ได้จัดแบบเน้นการฝึกปฏิบัติทางพุทธศาสนา และใช้เทคนิคการสอนของครูเข้าไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กด้วยรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมที่เหมาะสมในแต่ละกลุ่มวัยทั้งด้านเนื้อหาและวิธีการ เช่น ใช้นิทานสำหรับเด็กเล็ก มีการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้รับการอบรมได้เห็นคุณค่าของสิ่งนั้น ได้ใช้ปัจจัยต่าง ๆ มาช่วยให้การจัดฝึกอบรม เช่น บรรยายกาศที่เน้นธรรมชาติและเงียบสงบ มีกระบวนการกลุ่มช่วยผลักดันร่วมกับการได้รับการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันศาสนา การจัดการฝึกอบรมจะใช้วิธีการจัดแบ่งคนเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นตัวช่วยในการขับเคลื่อนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้มากกว่าฝึกอบรมเป็นรายบุคคล เพื่อนในกลุ่มมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม เช่น การเป็นกัลยาณมิตร การเป็นแบบอย่าง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ กัน ส่วนวิทยากรส่วนใหญ่เป็นพระสงฆ์ที่เป็นตัวแทนของสถาบันศาสนาที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ชิดและมีอิทธิพลสูงต่อการดำเนินชีวิต ได้สร้างความศรัทธาแก่ผู้เข้ารับการอบรม

๒. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านการปฏิบัติธรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ เป็นรูปแบบที่เน้นการพัฒนาจิตของบุคคลให้เกิดความสงบ มีสมาธิ ก่อให้เกิดปัญญาและสามารถนำไปสู่การมี

พฤติกรรมที่ คิงามทั้งทางกาย วาจาและใจ แนวทางการปฏิบัติธรรมมี อยู่หลายแนวทาง เน้นทั้ง ใน ภาวปริยัติ (ทฤษฎี) และภาวปฏิบัติควบคู่กันไป โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับระดับความสามารถ หรือความรู้ พื้นฐานของผู้เข้าร่วมฝึกปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักทฤษฎี กลุ่มพัฒนาการ ทางความคิดที่เชื่อว่าการพัฒนาทางจริยธรรมของแต่ละบุคคลแตกต่างกันขึ้นอยู่กับพัฒนาการทาง สติปัญญาและวัยของบุคคล

๓. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านกระบวนการทักษะชีวิตการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโดยผ่านกระบวนการทักษะชีวิต เป็นกระบวนการจัดเกลาทางสังคม (Socialization) ที่ สำคัญ ตามแนวคิดทางสังคมวิทยาโดยผ่านตัวแทนการจัดเกลาทางสังคมที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น พระสงฆ์ครูอาจารย์ พ่อ แม่ เพื่อน เป็นต้น ในการปลูกฝังความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและหลักการ ปฏิบัติที่ คิงาม การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านกระบวนการทักษะชีวิตขององค์กรต่างๆ เป็น รูปแบบที่เป็นการผสมผสานการพัฒนาเข้ากับวิถีการดำเนินชีวิต โดยเน้นการใช้ธรรมควบคู่กับการ ออมเงินการจัดหลักสูตร เนื้อหา หรือกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงวัยของกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมนั้น สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดที่เชื่อว่าการพัฒนาทางจริยธรรมของแต่ละบุคคล แตกต่างกันขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญา อาชีพ ระดับการศึกษาและวัยของบุคคลเริ่มจากการ ใ้บุคคลมีโอกาสรับรู้และสนใจในเรื่องที่จะปลูกฝัง มีโอกาสในการตอบสนองต่อสิ่งที่สนใจ เห็นคุณค่าของสิ่งที่ปฏิบัติและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอ และท้ายที่สุดก็คือการ พัฒนาเป็นลักษณะนิสัยส่วนบุคคลจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต ซึ่งเป็นอีก รูปแบบหนึ่งของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สอดคล้องกับแนวคิดทางศาสนาที่ว่าปัญหาของ สังคมไทยในปัจจุบันสามารถแก้ไขหรือบรรเทาเบาบางลงได้ด้วยพระพุทธศาสนา เนื่องจากต้นเหตุ ของปัญหาต่าง ๆ ในสังคมนั้นมาจากการกระทำของมนุษย์ การแก้ปัญหาก็ต้องแก้ไขที่ตัวมนุษย์ เอง มนุษย์ที่สามารถพัฒนาตนได้ ก็สามารถช่วยตนเองให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความสงบสุข และสามารถนำตนไปสู่ความพ้นทุกข์ได้ในที่สุด นอกจากนั้นการรวมกลุ่มกันนับว่าเป็นการช่วย พัฒนาตนเองให้เป็นผู้ มีคุณธรรมจริยธรรมเกิดจิตได้สำนึกที่ดีในการประหยัด อุดม รู้จักรักษา สัจจะ และมีระเบียบวินัย รวมทั้งเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลบุคคลอื่นด้วย อันส่งผลให้เกิดความ สามัคคีปรองดองขึ้นภายในชุมชน*

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำโครงการศึกษาวิจัยทำวิจัยเรื่องการจัดทำ โครงการวิจัยศึกษารูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ๔ รูปแบบ คือ รูปแบบของบ้าน (ครอบครัว) วัด โรงเรียน (สถานศึกษา) และชุมชนดังต่อไปนี้

* อ้อมเดือน สดมณีและคณะ, ศึกษาสภาพการจัดฝึกอบรมและการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของคนไทย, รายงานการวิจัย ฉบับที่ ๑๐๖, ๒๕๔๕, หน้า ๑ - ๘๕.

๑. รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม เรื่องความกตัญญูแก่เด็ก โดยครอบครัว มีเนื้อหาสำคัญ คือ ด้านความรู้ได้ แก่ ความรู้เรื่องความดี/ความชั่ว พระคุณ หน้าที่ ระเบียบวินัย กติกาสังคมและ ศาสนาวัฒนธรรม ความรู้เหล่านี้ ฝึกพฤติกรรมทางกายได้โดยปลูกฝังความสุภาพ มีน้ำใจ กตัญญู มี ระเบียบ ทำตามหน้าที่ที่พึงตนเอง และอดออม ด้านการสร้างทัศนคติให้ตระหนัก รัก เคารพ เชื่อมั่น อดทน มีสำนึกขณะจะกระทำ สำหรับวิธีการอบรมปลูกฝังทำได้โดยวิธีอบรมด้วยวาจา ด้วยการ ปฏิบัติเอง ด้วยการปฏิบัติให้เห็นและกระตุ้นให้คิด ทั้งนี้ต้องอาศัยความใกล้ชิดและทำตัวเป็น แบบอย่างของพ่อแม่

ในกรณีที่เด็กทำดีควรชมเชย้าผลการกระทำความดีที่เด็กทำให้เด็กพึง และควรยกย่อง ต่อหน้าผู้อื่น เมื่อเด็กกระทำผิดควรพูดคุยอธิบาย ย้าผลการกระทำผิดให้เด็กพึง และพยายามลด พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ด้านการวัดประเมินผล จะวัดจากพฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก ผลที่ คาดว่าจะได้รับ คือ เด็กสุภาพ มีน้ำใจ กตัญญูมีระเบียบวินัย ทำหน้าที่ที่พึงตนเอง อดออม ตระหนัก และเคารพ เชื่อมั่น อดทนและมีสำนึกที่ดี

๒. รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม เรื่องความกตัญญูแก่เด็ก โดยโรงเรียน (สถานศึกษา) มีเนื้อหาที่สำคัญ คือ ด้านความรู้ได้ แก่ ความรู้ในเรื่องความดี/ความชั่ว ความกตัญญู พระคุณ หน้าที่ ระเบียบวินัย การพัฒนาตนความเป็นไทยสิ่งแวดล้อม และศาสนาวัฒนธรรม ความรู้เหล่านี้ฝึก พฤติกรรมทางกายได้โดยปลูกฝังความมีสำจะจะมีน้ำใจ กตัญญูทำหน้าที่ มีระเบียบวินัย ฝึกฝน สม่่าเสมอเรียนรู้จากความคิด พึ่งตนเองปฏิบัติตามคำสอน รักษาวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และทำตน ให้เป็นประโยชน์ด้านการสร้างทัศนคติให้ตระหนัก รัก/ภาคภูมิใจมุ่งมั่น เชื่อฟัง มีเหตุผล มีสำนึก ขณะจะกระทำอย่างรอบคอบ สำหรับวิธีการอบรมปลูกฝังและการประเมินผลทำเช่นเดียวกับ รูปแบบของครอบครัว แต่ รูปแบบนั้นผู้ที่ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างคือ ครูอาจารย์ผู้สอน ผลที่คาดว่าจะ ได้รับ คือ เด็กมีสำจะ มีน้ำใจ มีกตัญญู รู้หน้าที่มีระเบียบวินัย เรียนรู้ผิดถูก รักษาวัฒนธรรม สร้าง ประโยชน์ มีความภาคภูมิใจ มุ่งมั่น มีเหตุผล และมีสำนึกที่ดี

๓. รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม เรื่องความกตัญญูแก่เด็ก โดยสถาบันศาสนา มีเนื้อหา ที่สำคัญ คือด้านความรู้และวิธีการอบรมเช่นเดียวกับรูปแบบครอบครัว แต่ผู้ที่ทำหน้าที่ขัดเกลา คือ พระสงฆ์ หรือนักบวช บุคลากรทางศาสนา ส่วนผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ เด็กเป็นคนสุภาพ มีน้ำใจ กตัญญูเอื้อเฟื้อมีระเบียบวินัย ขยัน ซื่อสัตย์ประหยัด อดทน ตระหนักในความดีเคารพตัวเอง เชื่อมั่น มีความรักและเมตตา รวมทั้งมีสำนึกที่จะทำดี

๔. รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม เรื่องความกตัญญูแก่เด็ก โดยชุมชน มีเนื้อหาที่สำคัญ คือ ด้านความรู้ได้ แก่ ความรู้วิธีการอบรมปลูกฝัง เช่นเดียวกับรูปแบบที่ ๑ แต่ผู้ที่ทำหน้าที่อบรม คือ กระบวนการภายในชุมชน ส่วนผลที่คาดว่าจะได้รับคือ เด็กรับผิดชอบต่อสังคม เสียสละ รักษา

สิ่งแวดล้อมบำเพ็ญประโยชน์และเคารพกติกา พฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก ส่วนผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ เด็กเป็นคนสุภาพ มีน้ำใจ กตัญญูเอื้อเฟื้อมีระเบียบวินัย ขยัน ซื่อสัตย์ประหยัด อดทน ตระหนักในคุณค่าการของตัวเอง เชื้อมน มีความรักและเมตตา รวมทั้งมีสำนึกที่จะทำดี

ดังนั้นจะเห็นว่ารูปแบบของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม หากจะได้ผลดีต้องมีการกระทำทั้ง ๔ ส่วนไปพร้อม ๆ กันและโดยเฉพาะสถาบันครอบครัว เป็นสถาบันที่มีความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมและวิธีการปลูกฝังที่ได้ผลในเชิงลึกซึ้งก็คือการอบรมคุณธรรมจริยธรรม โดยในการอบรมนั้นต้องมีกระบวนการทำ ๒ ประการคือ

๑. การทำซ้ำ ๆ การปลูกฝังคุณธรรมโดยการทำซ้ำ ๆ นับเป็นหัวใจสำคัญของความจำ ซึ่งเป็นคำสอนของนักปราชญ์ที่มีมาแต่โบราณ ในการสอนบุตรหลานให้รู้จักทำดี ซึ่งหมายถึงการที่จะให้มนุษย์สามารถจดจำได้อย่างดีนั้น ต้องสอนหรือให้กระทำซ้ำ ๆ หรือบ่อย ๆ ในเรื่องเดิมหรือในเรื่องที่ต้องการจะให้จดจำ ดังนั้นหากต้องการที่จะปลูกฝังค่านิยม หรือความคิดใด ๆ ให้กับใครก็ตามไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ ก็ใช้วิธีการทำซ้ำ ๆ ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการเล่นิทาน การใช้ภาพยนตร์ ภาพนิ่ง เครื่องบันทึกเสียง การตั้งความหวังการยกคำพูดผู้อื่นมาอ้าง การบรรยาย การเทศนา การตักเตือน การยกย่อง การสรรเสริญชมเชย การแก้ไขวิจารณ์ข้อบกพร่อง การตัดสินใจ และการให้รางวัล การให้คะแนนการประกวด การประเมินค่า ระเบียบข้อบังคับ เกณฑ์ การสาบาน พิธีกรรมต่าง ๆ ขนบธรรมเนียมประเพณี การใช้วิธีการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมเดือนละ ๑ เรื่อง ตลอดจนการใช้สัญลักษณ์ ป้ายประกาศ คำขวัญ คำคม คำพังเพย สุภาษิต อบรมคุณธรรม ค่านิยม จริยธรรมให้อธิบายคำถามทางจริยธรรม สอนจริยศาสตร์ให้เด็กมีความรู้เห็นอกเห็นใจผู้อื่นหาวิธีให้เด็กรู้คุณค่าของตนเอง เช่น การเล่นกีฬา เป็นต้น

๒. สอดแทรกคุณธรรมลงในกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้สามารถพัฒนาคุณธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้โดยไม่ต้องมีวิชาคุณธรรมให้เรียนพิเศษ เช่น การฝึกทดลองทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกทดลองด้วยตนเอง เพราะการทำงานร่วมกับผู้อื่นต้องมีความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา ความอดทน ความเสียสละ ความซื่อสัตย์สุจริต หากทำได้มาก ๆ บ่อย ๆ ก็จะกลายเป็นเจตคติเป็นความเชื่อ หากปฏิบัติอยู่เสมอก็จะกลายเป็นความเคยชิน เป็นสำนึกที่จะต้องปฏิบัติเช่นนั้น อยู่เสมอ การปลูกฝังคุณธรรมต้องเลือกที่จะปลูกฝังเรื่องใดแก่ใครก่อน แล้วจึงออกแบบวิธีการต่าง ๆ ข้างต้น สุดท้ายจึงนำไปปลูกฝังให้กับบุคคลเป้าหมายโดยผ่านทางประสาทตาหูหรือประสาทสัมผัสอื่น ๆ เพื่อให้เข้าไปอยู่ในบันทึกความทรงจำของสมองโดยการทำซ้ำ ๆ จนกลายเป็นความทรงจำ ความเชื่อ และสำนึกสุดท้ายการพัฒนาจิตใจให้มีความรู้คู่คุณธรรมนั้นก็ต้องพัฒนาผู้ใหญ่ควบคู่กันไปไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ครูอาจารย์ ข้าราชการ นักการเมืองต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้คู่คุณธรรม และผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของเด็ก สื่อมวลชนต้องเสนอข่าวคนดีที่เป็นตัวอย่างที่ดี

ยกย่องคนคือย่ำส่งเสริมสิ่งชั่วชวนให้กำเริบซึ่งส่งผลให้เกิดเป็นปัญหาสังคมอย่างที่เห็นในปัจจุบัน เราต้องช่วยกันเผยแพร่คุณธรรมเข้าสู่จิตใจประชาชนเมื่อคนในสังคมมีศีลธรรมและมีศีลธรรมประจำใจจะเป็นเหตุให้คิดดี ทำดี พุทธิ ความสุขสงบจะเกิดขึ้นในครอบครัวในสังคมอย่างแน่นอน

จะเห็นว่าในการปลูกฝังคุณธรรมให้กับวัยรุ่นนั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยเกื้อหนุนทั้งจากสถาบันการศึกษาและสถาบันครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนแลสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญด้านหลักสูตรและวิธีการสอนแบบปลูกฝังพฤติกรรม^๒

ฤกษ์ชัย คุณูปการ ได้เสนอทฤษฎีที่สามารถใช้สอนและฝึกอบรมให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปลูกฝังจริยธรรมโดยวิธีกระจำจ่านิยม หมายถึง การกระตุ้นให้บุคคลเข้าใจค่านิยมของตนเองและค่านิยมของผู้อื่นได้ อย่างชัดเจน ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวจะช่วยให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น การมุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมของตนเองได้ อย่างชัดเจนเพื่อป้องกันความสับสนและความลังเลใจในการประพฤติปฏิบัติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนมีอิสระในการพิจารณาถูกผิดได้ด้วยตนเอง กล่าวคือสิ่งใดที่ผู้เรียนคิดว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและดีงาม สิ่งนั้นก็จะเป็สิ่งที่ถูกต้องดีงามของผู้เรียนซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้าใจและยอมรับสิ่งที่ถูกต้องและดีงามดังกล่าวของเขาด้วย ในกรณี ที่ค่านิยมของผู้ใดไม่ถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของสังคมไม่ควรตัดสินใจว่าค่านิยมของเขาผิดและบังคับให้เขาเปลี่ยนค่านิยม แต่ควรส่งเสริมให้เขาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและค่านิยมกับผู้อื่นจนกระทั่ง เขายอมรับค่านิยมถูกต้องตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมด้วยตนเอง การเปลี่ยนค่านิยมด้วยวิธีการดังกล่าวจึงเป็นวิธีการเปลี่ยนค่านิยมหรือพฤติกรรมโดยที่ผู้เปลี่ยนไม่สูญเสียความเป็นตัวของตัวเองและมีความเชื่อมั่นว่าตนได้กระทำในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จสูงสุดของการเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมของบุคคล

การปลูกฝังจริยธรรมโดยให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้สอนและฝึกอบรมให้เป็นคนมีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์โดยเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำหน้าที่เป็นเหตุจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ บุคคลจึงสามารถประเมินคุณธรรมและจริยธรรมของ ผู้อื่นได้โดยการสังเกตและซักถามเหตุผลที่ อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆของเขา”

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้เสนอวิธีการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมไว้ดังต่อไปนี้

^๒ <http://www.inspect6.moe.go.th> [๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓, อ้างใน นางสาวพุทธชาติ แผนสมบุญ, กระบวนการปลูกฝังความกตัญญูคุณเวทีแก่เยาวชน, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^๓ ฤกษ์ชัย คุณูปการ, หลักการและทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรม, ๒๕๓๕, หน้า ๗๘-๒๓๓.

๑) การให้ความรู้ขั้นสูงขึ้นแก่นักจิตวิทยาได้ใช้วิธีการให้เหตุผลที่เหนือกว่าที่เด็กใช้ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ความรู้ในขั้นที่สูงขึ้นกว่าที่ตนมีอยู่เมื่อเด็กได้รับเหตุผลใหม่เด็กจะนำไปใช้เปรียบเทียบกับเหตุผลเดิมของตน ซึ่งการเปรียบเทียบนี้เด็กจะเกิดความรู้สึกที่ขัดแย้งกัน ซึ่งความขัดแย้งนี้จะเป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กปรับปรุงโครงสร้างทางความคิดของตนเพื่อให้เกิดความสมดุลซึ่งจะช่วย让孩子เข้าใจและยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นกว่าขั้นของตนได้

๒) การแสดงบทบาท วิธีนี้เกิดความเข้าใจที่ว่าคนที่คนเราจะเข้าใจก็ควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม โคลเบอร์ก^๔ ได้กล่าวว่า การสวมบทบาทนั้นได้แก่ การรับเอาทัศนคติของผู้อื่นการรับรู้ในความคิดและความรู้สึกของผู้อื่น การนำตนเองไปอยู่ในฐานะของคนอื่น กระบวนการดังกล่าวจะทำให้มีความคิดกว้างขวาง และเกิดความคิด ความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิมไม่ยึดอยู่แต่ตัวเอง

๓) การใช้อิทธิพลของกลุ่มให้เกิดการคล้อยตาม การแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมเพื่อเป็นการยกระดับจิตใจของเด็กนั้น อาจทำได้โดยการใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งแสดงออกทางจริยธรรมในระดับเดียวกันเด็กจะยึดถือเพื่อนเป็นแบบอย่างและคล้อยตามลักษณะของเพื่อนไปโดยง่าย การปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อนจะมีผลต่อจริยธรรม เด็กที่ได้ร่วมสังคมกันจะมีความก้าวหน้ามากกว่าเด็กที่แยกเดี่ยวจากเพื่อน ทั้งนี้เพราะการที่เด็กมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้โต้แย้งกับเพื่อนจะทำให้เขาได้รับความคิดเห็น และทัศนคติใหม่ ๆ ต่างไปจากที่ตนมีตนมีอยู่ถ้าเขาได้พิจารณาเปรียบเทียบกับความรู้เดิมที่เขา มีอยู่ และสามารถปรับให้เข้ากันได้ เขจะมีโครงสร้างของความรู้และเหตุผลใหม่ขึ้นมา

๔) การให้เลียนแบบจากตัวแบบการใช้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมต่างๆ ให้ถูกต้องจะเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ผู้ถูกทดลองทำพฤติกรรมต่าง ๆ ตามตัวแบบได้เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ทดลองอีกวิธีหนึ่ง ลักษณะและความเหมาะสมของตัวแบบเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะตัวแบบจะต้องมีลักษณะดึงดูดและชักชวนให้ผู้อื่นสังเกตเห็นเกิดความเชื่อถือและคล้อยตามได้^๕

ธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้ปาฐกถาพิเศษ เรื่องคุณธรรมจริยธรรมกับปัญหาเยาวชนไทยในสังคมได้กล่าวว่าสำหรับการฝึกอบรมคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนนั้นผู้ที่มิบทบาทสำคัญ ๆ ได้แก่ครู อาจารย์ สถานศึกษาและพ่อแม่ โดยอิทธิพลของครูอาจารย์ที่มีต่อนักเรียนนั้นล้นลึกและเยาวชน ดังนั้นครูดีย่อมจะเป็นคุณอนันต์แก่นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการฝึกอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมนั้นเป็นหน้าที่ที่สำคัญของครูนอกเหนือจากการให้

^๔ อังใน นวลลออ วรชีนา, ผลของโปรแกรมพัฒนาการแสดงความกตัญญูต่อชาติของเด็กไทย, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๐), หน้า ๒๑.

^๕ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, จริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน, รายงานการสัมมนาโครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๒๒), หน้า ๔๕ - ๕๒.

ความรู้ทางวิชาการในทุกวิชาครูที่ดีคือครูที่นอกจากจะต้องหนักและเข้าใจศิษย์และอุทิศตนให้แก่การสอนแล้ว ต้องรู้จักส่งเสริมจุดเด่นแก่จุดด้อยให้กับศิษย์ทั้งยังต้องปลูกฝังให้ศิษย์ได้ตระหนักในหลักการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้องชอบธรรม นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะแนวทางในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชน ดังนี้

๑. สร้างเสริมระบบการให้รางวัลและการลงโทษ (Reward and Punishment) ในการฝึกอบรมเด็กเรื่องการปลูกฝังคตินั้นใช้นัย เป็นตัวกำกับมีการให้รางวัลแก่ผู้กระทำดีและมีการลงโทษแก่ผู้กระทำชั่ว ทั้งรางวัลและการลงโทษนี้มีเกณฑ์กำหนดว่าต้อง ได้สัดส่วนกับความดีความชอบหรือหนักเบาพอดีกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด ส่วนเรื่องของการให้รางวัลที่ประกอบคุณงามความดีนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทำให้เด็กมีจิตสำนึกว่าตัวเขานั้นมีเกียรติศักดิ์ศรีและมีคุณค่า (Self – Esteem) ทั้งยังมีศักยภาพที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์สิ่งดีงามเพื่อจรรโลงสังคมและเป็นฟันเฟืองเล็ก ๆ ที่มีความสำคัญในการสร้างความเจริญมั่นคงให้กับประเทศชาติและการยกย่องให้รางวัลนั้นยังเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามด้วย

๒. ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนคุณธรรมและจริยธรรมให้ชัดเจนเห็นภาพเรื่องคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องนามธรรมจึงต้องมีวิธีการสอนที่จูงใจ ผู้สอนจึงควรนำตัวอย่างที่ผู้เรียนสามารถเห็นภาพได้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องจริงจากข่าวเหตุการณ์ปัจจุบัน นิทานหรือภาพยนตร์ และละครต่าง ๆ ที่ผู้สอนสามารถนำมาแยกแยะและสอดแทรกคำสอนลงในอุทาหรณ์จากเรื่องเหล่านั้นหรือแสดงให้เห็นว่าสิ่งใดเป็นสิ่งถูกต้องชอบธรรมและควรปฏิบัติตามหรือสิ่งใดเป็นสิ่งที่ไม่ดีไม่ควรถือว่าเป็นแบบอย่าง

๓. ต้องมีตัวอย่างที่ดีอันเป็นแบบฉบับในการรักษาคุณธรรมจริยธรรมในการอบรมปลูกฝังคตินั้นแก่เยาวชนสิ่งสำคัญยิ่งประการหนึ่ง คือตัวอย่างที่ดีที่เป็นแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่ได้ถือปฏิบัติตามสถาบันศึกษาหรือองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ จึงควรส่งเสริมให้มีการประกวดเรียงความหรือการเรียบเรียงชีวประวัติของปุชนิยบุคคลเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้รู้อุดมการณ์และเรียนวิธีการทำงานและการดำรงชีวิตในทางชอบธรรมต่อไป

ในส่วนของผู้ปกครองนั้นการอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครองมีความสำคัญยิ่งนักจิตวิทยากล่าวว่าการอบรมสั่งสอนบุตรนั้น ทั้งบิดามารดาต้องร่วมกันทำหน้าที่นี้เองจะมอบให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการมิได้โดยเฉพาะในเรื่องทางเพศของชายและในทางกลับกันมารดาพูดได้ดีกว่า

บิดาในเรื่องปัญหาต่าง ๆ ของเด็กหญิงและและการฝึกอบรมนี้มีใช้ด้วยความจำใจหรือทำอย่างเสียมิได้ หากแต่ต้องทำด้วยความรักความเมตตาและความห่วงใย^๖

๔.๒ แนวทางการปลูกฝังความกตัญญูทศเวทีต่อบิดามารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองช้าง ตำบลเขาวง อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

โดยวิธีผ่านการจัดทำโครงการกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้นักเรียนร่วมกิจกรรม แล้วนำมาวัดผล เพื่อให้ทราบข้อมูลที่ต้องการ ดังเช่นโครงการดังต่อไปนี้

กิจกรรมค่ายคุณธรรม

ชื่อโครงการ โครงการ “ ปฏิบัติธรรม พัฒนาตนเอง ”

แผนงาน พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนสนองแผนกลยุทธ์ ด้านการพัฒนาการจัดการและคุณภาพการเรียนรู้สนองกรอบกลยุทธ์โรงเรียนในฝัน ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาสนองแผนการดำเนินงานโรงเรียนในฝัน แผนพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา หน่วยงานที่รับผิดชอบ ฝ่ายกิจการนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองช้าง ลักษณะโครงการ ๓ วัน ๓ คืน

หลักการและเหตุผล

สภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างสถาบันครอบครัว พ่อแม่ห่างเหินจากลูก ครูอาจารย์และนักเรียนห่างเหินกัน ทำให้เกิดปัญหามากมาย การพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกันเริ่มลดลง คุณธรรมจริยธรรมเริ่มถดถอย เด็กแว้งกว้างเมื่อเกิดปัญหาขึ้นกับตนเอง บางคนสามารถหาทางออกที่ดีให้กับตนเองได้ บางคนหันไปพึ่งสิ่งที่คิดว่าจะช่วยให้ตนเองมีความสุข ลืมทุกข์ได้ชั่วขณะ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่สังคมรับรู้และตระหนักดี โรงเรียนบ้านหนองช้างตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงจัดให้มีโครงการอบรม “ปฏิบัติธรรม พัฒนาตนเอง” ขึ้น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความอดทน และมีความกตัญญูทศเวทีต่อบิดามารดาและครูอาจารย์

๒. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

^๖ธานินทร์ กรัยวิเชียร, ศาสตราจารย์, “คุณธรรมจริยธรรมกับปัญหาเยาวชนไทยในสังคม”, วารสารข้าราชการ, ปีที่ ๕๒, ฉบับที่ ๔, กรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดวุฒิพันธ์การพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๒๗.

๓. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจหลักธรรมของพระพุทธศาสนา
๔. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้คุณธรรมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
๕. เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติธรรมได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามพุทธวิธี
๖. เพื่อให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันด้านยาเสพติด

เป้าหมาย

๑. ด้านปริมาณ

- นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๒๘ คน
- นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๒๑ คน
- นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๒๔ คน
- รวม ทั้งหมด ๗๓ คน

๒. ด้านคุณภาพ

นักเรียนที่เข้ารับการอบรมมีคุณธรรมและรู้จักนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตและ มีความกตัญญูท่เวทีต่อมารดาบิดาครูอาจารย์

วิธีดำเนินการ

- ๑.ประชุมคณะกรรมการ
- ๒.แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน
- ๓.ติดต่อวิทยากร
- ๔.เตรียมนักเรียนเข้ารับการอบรม
- ๕.ดำเนินการจัดอบรม
๖. สรุปและประเมินผลและรายงานผลการอบรม

สถานที่

วัดบ้านหนองช้าง ตำบลเขาวง อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ระยะเวลาดำเนินการ

ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๖ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖

งบประมาณ

- งบประมาณเรียนฟรี ๑๕ ปีอย่างมีคุณภาพ จำนวน ๑๗,๔๐๐ บาท
- งบประมาณโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม จำนวน ๕,๐๐๐ บาท
- งบประมาณสนับสนุนจากเทศบาลตำบลเขาวง จำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท
- รวมทั้งสิ้น ๔๒,๔๐๐ บาท

ผู้รับผิดชอบ

งานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนบ้านหนองช้าง ตำบลเขาวง อำเภอธวัชบุรี
จังหวัดร้อยเอ็ด

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- คณะพระวิทยากร ศูนย์พัฒนาวัดโพธิการาม อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
- ตำบลเขาวง
- โรงพยาบาลอำเภอธวัชบุรี
- ชมรมผู้ปกครอง - ครู โรงเรียนบ้านหนองช้าง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความอดทน และมีความกตัญญูกตเวทีต่อมารดา บิดาและครู - อาจารย์
๒. นักเรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกันและร่วมกันแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา
๓. นักเรียนเข้าใจหลักธรรมของพระพุทธศาสนา
๔. นักเรียนมีความรู้คู่คุณธรรมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
๕. นักเรียนสามารถปฏิบัติธรรมได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามพุทธวิธี
๖. นักเรียนมีภูมิคุ้มกันด้านยาเสพติด

ตารางที่ ๔.๑ การประเมินผลกิจกรรมค่ายคุณธรรม

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีการประเมินผล	เครื่องมือที่ใช้วัด
ผลผลิต (Output) - ครู นักเรียนเข้าร่วมค่ายคุณธรรม จริยธรรม - คัดเลือกนักเรียนดีเด่น ลูกกตัญญู	- การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การสังเกต	- แบบสังเกต - แบบสัมภาษณ์ - แบบสังเกต
ผลลัพธ์ (Outcome) - ครู นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงาม - นักเรียนสามารถนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม	- การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การสังเกต	- แบบสังเกต - แบบสัมภาษณ์ - แบบสังเกต

ลงชื่อ..... ผู้เสนอโครงการ

(นางพรรณนิภา มูลศิริ)

ครูหัวหน้าหมวดส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

ลงชื่อ.....ผู้เห็นชอบโครงการ

(นายบรรยง สุ่มมดย์)

รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานบุคคล

ลงชื่อ.....ผู้อนุมัติโครงการ

(นายวิโรจน์ หล้ามูลชา)

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองช้าง

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความกตัญญูทศเวทเป็นคุณธรรมที่สำคัญสำหรับมนุษย์ การกตัญญูต่อบุคคลผู้มีพระคุณ บพการี มารดาบิดา อาจารย์อุปัชฌาย์ และพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคุณธรรมพื้นฐานของคนดี หลักธรรมที่ทำให้ดำรงตนดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความเป็นคนดีมีความกตัญญูรู้คุณนั้นก็คือ ทศวาจาธรรม ๔ ซึ่งได้แก่ การมีสติจะ หมั่นฝึกฝนตนเอง มีความอดทนอดกลั้น เป็นคนดีอารมณ์แจ่มใสเบิกบาน มีความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น ไม่ตระหนี่ เลี้ยงดูครอบครัวดูแลพ่อแม่ปู่ย่า ตายาย ให้มีความสุข และทำบุญอุทิศส่งให้ท่าน ปิณทรกให้ท่านเพื่อให้ท่านมีบุญติดตัวไปเกิดบนสวรรค์จนกว่าจะหมดกิเลสไปพระนิพพานในชาติใดชาติหนึ่งข้างหน้า

๔.๓ แนวทางการปลูกฝังพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติตนด้านความกตัญญูทศเวทที่ต่อบิดา

มารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองช้าง ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

แนวทางการปลูกฝังพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติตนด้านความกตัญญูทศเวทที่ต่อบิดามารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองช้าง ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยวิธีผ่านการจัดทำโครงการกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ให้นักเรียนร่วมกิจกรรม แล้วนำมาวัดผล เพื่อให้ทราบพฤติกรรมด้านความกตัญญูที่ถูกต้อง ดังเช่น โครงการดังต่อไปนี้

กิจกรรมวันแม่

โครงการ กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ

กลยุทธ์ข้อที่ ๒ แผนงานที่ ๒ ลักษณะของโครงการ ต่อเนื่อง

ผู้รับผิดชอบ นางราตรี โพธิ์สุวรรณ

ระยะเวลาดำเนินการ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๕ ถึง ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖

สนองมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อที่ ๑, ๒

๑. หลักการและเหตุผล

ปัญหาศีลธรรมในเด็กและเยาวชนในอดีตที่ผ่านมา ยังไม่มีฝ่ายใดรับผิดชอบโดยตรง เมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ข้อ ๒ มาตรา ๘ ที่ว่า ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หมายถึง เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมาช่วยกันจัดการศึกษา ให้กับเยาวชนและประชาชน ดังนั้น บ้าน วัด ชุมชน จึงมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเรื่องศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมในเด็กและเยาวชน โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการและเป็นแหล่งหล่อหลอมทางศีลธรรมไปพร้อม ๆ กัน คือ สอนให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดีมีความกตัญญู รู้คุณมารดาบิดา มีปัญญา มีความสุข ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของโรงเรียนวิถีพุทธคือ วัด และพระสงฆ์ตามหลักการสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนได้มีจิตสำนึกถึงพระคุณของมารดาบิดา
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งความกตัญญูทวดเวทิต่อมารดาบิดาและครูอาจารย์
- ๒.๓ เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนร่วมรับผิดชอบในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมอันดีแก่นักเรียน
- ๒.๔ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจหลักธรรมของพระพุทธศาสนา
- ๒.๕ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้คู่คุณธรรมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
- ๒.๖ เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติธรรมได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามพุทธวิธี

๓. เป้าหมาย

ผลผลิต (Output)

๑. นักเรียนทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมวันแม่ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น
๒. นักเรียนทุกคนสามารถนำหลักธรรม และหลักความกตัญญูทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ผลลัพธ์ (Outcome)

นักเรียนทุกคนเป็นผู้มีความกตัญญูต่อมารดาบิดา ครูอาจารย์ มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ

ตารางที่ ๔.๒

การประเมินผลกิจกรรมวันแม่แห่งชาติ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีการประเมิน	เครื่องมือที่ใช้วัด
ผลผลิต (Output) ๑. เรียนทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ๒. นักเรียนทุกคนสามารถนำหลักการและแนวทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	สัมภาษณ์	แบบสัมภาษณ์
ผลลัพธ์ (Outcome) นักเรียนทุกคนเป็นผู้มีความกตัญญู รู้คุณ มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ	สัมภาษณ์	แบบสัมภาษณ์

๖. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนทุกคนเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวที มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ

ลงชื่อผู้เสนอโครงการ
(นางพรรณนิภา มูลลิตี)

ลงชื่อผู้เห็นชอบโครงการ
(นายขรรชง สุขมตย์)
รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานบุคคล

ลงชื่อผู้อนุมัติโครงการ
(นายวิโรจน์ หล้ามูลชา)
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองช้าง

๔.๔ ผลการสัมภาษณ์นักเรียนที่ผ่านกิจกรรมแล้ว

การสัมภาษณ์นักเรียน แนวทางในการปลูกฝังความกตัญญูทศเวทิต่อบิดามารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองซ้าง ตำบลเขาวง อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พอสรุปได้ดังนี้

๑) ท่านเลี้ยงเรามาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ โดยรวมสรุปพฤติกรรมได้ดังนี้

การแสดงพฤติกรรมด้านกตัญญูทศเวทิต่อบิดามารดา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองซ้าง ด้านท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ คือ นักเรียนเตรียมอาหารและน้ำดื่มให้มารดาบิดา ดูแลทำความสะอาดห้องนอนของมารดา จัดอาหารและยาตามที่แพทย์ให้มารดาบิดาเมื่อเจ็บป่วย และซื้ออาหารหรือผลไม้ที่มารดาบิดาชอบมากมาฝาก นักเรียนซักเสื้อผ้าให้มารดาบิดา และตัดเล็บมือเล็บเท้าให้มารดาบิดา เป็นต้น

๒) ช่วยทำการงานของท่าน สรุปพฤติกรรมได้ดังนี้

การแสดงพฤติกรรมด้านกตัญญูทศเวทิต่อบิดามารดา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองซ้าง ด้านช่วยทำการงานของท่าน นักเรียนหุงข้าวทำกับข้าวให้บิดามารดารับประทาน กวาดบ้าน ถูบ้าน ล้างถ้วยล้างจาน กรอกน้ำใส่ขวดตู้เย็น เก็บสิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้านอย่างระมัดระวัง ช่วยทำธุระภายนอกบ้านแทนบิดา มารดา ไปซื้อของนอกบ้านแทนบิดามารดา และช่วยขัดล้างห้องน้ำให้บิดามารดา เป็นต้น

๓) ดำรงวงศ์ตระกูล สรุปพฤติกรรมได้ดังนี้

การแสดงพฤติกรรมด้านกตัญญูทศเวทิต่อบิดามารดา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองซ้าง ด้านดำรงวงศ์ตระกูล คือ นักเรียนไหว้บิดามารดาก่อนออกจากบ้านและกลับเข้าบ้าน นักเรียนเป็นคนดีมีนิสัยมัธยัสถ์ ขยันตั้งใจเรียนหนังสือ พุดให้กำลังใจบิดามารดาเมื่อท่านเบื่อหน่ายหรือท้อแท้ กล่าวชื่นชมยกย่องบิดามารดาให้คนอื่นฟัง กล่าวขอบคุณทุกครั้งที่ยกย่องหรือให้ความช่วยเหลือ นักเรียนไม่กระทำเรื่องให้บิดามารดาต้องเสียใจ เช่นหนีโรงเรียน หนีออกจากบ้าน เป็นต้น

๔) ประพฤติตนให้เหมาะสมแก่การรับทรัพย์มรดก สรุปพฤติกรรมได้ดังนี้

การแสดงพฤติกรรมด้านกตัญญูทศเวทต่อบิดามารดา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองช้าง ด้านประพฤติกรรมให้เหมาะสมแก่การรับทรัพย์มรดก คือ นักเรียน
พูดคุยกับบิดามารดาด้วยกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย ให้ของขวัญแก่บิดามารดาในโอกาสพิเศษ
เช่นวันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันแม่ เป็นต้น เสียใจเมื่อพูดโกหกบิดามารดาได้เถียงบิดามารดา
เป็นต้น

๕) ทำบุญอุทิศให้ท่านเมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว สรุปพฤติกรรมได้ดังนี้

การแสดงพฤติกรรมด้านกตัญญูทศเวทต่อบิดามารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองช้าง ด้านทำบุญอุทิศให้ท่านเมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว คือ นักเรียนชวน
บิดามารดาไปถวายสังฆทานที่วัดเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ ทำบุญทอดกฐิน ผ้าป่าเพื่อสร้าง
วัด เป็นต้น นักเรียนชวนบิดามารดาให้ทำบุญปล่อยนกปล่อยปลาในวัดเกิด นักเรียนชวนบิดา
มารดาทำบุญตักบาตรในเทศกาลต่างๆ เช่นวันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา วัน
ออกพรรษา เป็นต้น นักเรียนชวนบิดามารดาทำบุญครอบวันตายของญาติ นักเรียนชวน
บิดามารดาไปเวียนเทียนที่วัดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นักเรียนชวนบิดามารดาให้สวดมนต์
ไหว้พระก่อนนอน นั่งสมาธิไปฟังเทศน์ที่วัดในวันพระ ชวนให้บิดามารดาบริจาคเงินซื้อโลงศพ
ให้ศพที่ไม่มีญาติ เป็นต้น

สรุปความกตัญญูทศเวทที่นั่นจัดว่าเป็นความเชื่อที่ควบคู่กับสังคมไทยเป็นเวลานาน
แล้วเป็นวัฒนธรรมของชาวพุทธ ซึ่งมีผลต่อการอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดวัฒนธรรมใน
ครอบครัวแบบสังคมไทย ความกตัญญูทศเวทเป็นเรื่องของจิตใจ ดังนั้นการปลูกจิตสำนึกของ
บุคคลให้มีความกตัญญูทศเวทที่นั่น ต้องอาศัยการปลูกจิตสำนึก ให้นักเรียนตระหนักถึงความกตัญญู
ทศเวท เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ทำหน้าที่ของตนในการตอบแทนพระคุณบิดามารดา เพื่อให้เกิด
ความสงบสุขแก่ทุกคนทุกเพศทุกวัยในสถาบันครอบครัว สังคมและประเทศชาติต่อไป